

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS COMUNES DE LA UB

Document de treball (CACG 24Gener2008)

1. L'espai europeu d'educació superior com a context

El disseny de les noves titulacions s'emmarca en el procés de convergència cap a l'espai europeu d'educació superior. Aquest nou espai comú de formació superior pretén respondre a la demanda d'una millor qualificació (en el sentit d'assolir uns aprenentatges més adequats a les necessitats socials tant professionals com culturals); a millorar l'adaptació als canvis accelerats i constants que caracteritzen l'actual societat del coneixement; a la nova realitat de la internacionalització i la globalització; a la diversificació que caracteritza (en alguns països més que en d'altres) l'educació superior i, finalment, a la necessitat d'afrontar formació generalista, especialització i capacitat d'aprenentatge al llarg de la vida.

Es tracta, com és ben sabut, d'aconseguir un sistema de titulacions comparable i una transparència dels diplomes i de les qualificacions per tal de promoure més oportunitats de treball i la competitivitat dels sistemes educatius.

És evident que, tant en els reptes als quals vol respondre l'espai europeu d'educació superior com en les seves finalitats, hi té un paper destacat la necessitat d'una millor resposta de la formació universitària a les exigències del mercat de treball. Aquesta realitat, ha palesat, doncs, que des de la universitat cal vetllar per oferir una *formació professional* que pugui adaptar-se tant a les realitats locals com a les realitats globals del món del treball i dels sectors econòmics i industrials. Al seu torn, aquest repte també ha de fer aflorar una reflexió sobre el paper formatiu de la universitat i sobre quins elements s'hi han d'incorporar, més enllà de la resposta a les necessitats d'estricta formació professional.

Quan hom es planteja que cal arribar a un acord sobre definició de determinades competències com a elements a incorporar al disseny d'un pla d'estudis, s'està optant per una manera de concebre l'educació superior en què

preval una visió enfocada als *resultats* i que pot dotar de més *coherència* la titulació.

D'altra banda, quan es parla de *competències* es corre el risc de cenyir-se a un concepte limitat a les *competències professionals* o competències necessàries per exercir una professió. Si aquest concepte fos exclouent d'una visió més àmplia de competència, estaríem decantant l'educació universitària cap a una educació estrictament professional. Per tant, el procés de convergència cap a l'espai europeu d'educació superior no hauria de suposar caure en un enfocament restrictiu com el que s'ha exposat, sinó que, ben al contrari, hauria de servir per enfortir el paper social i educatiu de la universitat, que ha de permetre, en definitiva, la projecció de la nostra realitat cultural i l'exploració i avaluació crítica de les diferents branques del coneixement.

2. Les competències transversals comunes com un reflex de les finalitats formatives de la UB

Les competències transversals comunes a la Universitat de Barcelona, tenen l'origen en tres grans entorns:

- Consolidació de competències que s'han anat treballant i adquirint, durant tot el procés educatiu preuniversitari.
- Foment dels valors que defineixen la Universitat de Barcelona i que s'expressen en el seu Estatut.
- Aprenentatge de competències transversals inherents a la formació universitària.

Així, les competències transversals són necessàries per assolir una bona formació amb vista a l'exercici professional però també per al «foment del pensament crític i de la cultura de la llibertat i el pluralisme, i la transmissió dels valors cívics i socials propis d'una societat democràtica.» (art. 3.2 *b* de l'Estatut de la UB).

En concordança amb les reflexions anteriors, la UB ha de proporcionar una formació que s'orienti a la *formació integral* de la persona i al seu creixement personal, atès que, d'una banda, l'activitat professional —tot i que cabdal— només representa una part de les activitats de la persona i, de l'altra, que la persona és una identitat en què la professió necessàriament es relaciona amb les seves altres dimensions.

La definició de competències transversals i l'ensenyament – aprenentatge d'aquestes és una bona oportunitat per reflectir les concepcions anteriors.

3. Proposta de competències transversals comunes de la UB

Tot i que les competències transversals poden ser diverses, a l'hora de seleccionar-les cal tenir present que és preferible un nombre limitat que realment en faciliti la presència en el dia a dia de la docència que no pas una relació àmplia que dificultaria centrar els esforços formatius en allò que és especialment clau.

La selecció de competències transversals comunes de la UB s'ha de fer prioritzant-ne les que resulten més coherents amb la formació que pretén la UB, més inclusives i més genèriques per a tot tipus de titulacions.

Atenent a les consideracions anteriors, i com una primera aproximació a una visió de consens, es proposen les següents competències transversals comunes:

- *Compromís ètic*
 - ✓ Capacitat crítica i autocrítica
 - ✓ Capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques.

- *Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat*
 - ✓ Capacitat d'anàlisi, de síntesi i d'aplicació dels sabers a la pràctica
 - ✓ Capacitat de prendre decisions i d'adaptació a situacions no ideals

- *Treball en equip*
 - ✓ Capacitat de col·laborar amb els altres i de contribuir a un projecte comú
 - ✓ Capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals

- *Capacitat creativa i emprenedora*
 - ✓ Capacitat de formular, dissenyar i gestionar projectes
 - ✓ Capacitat de cercar i integrar nous coneixements

- *Sostenibilitat*
 - ✓ Capacitat de valorar l'impacte social i mediambiental d'actuacions en el seu àmbit.
 - ✓ Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques

4. Consideracions sobre la definició, l'ensenyament i la presència de les competències transversals comunes a la UB

Les competències proposades, en el marc de formació integral que es proposa la UB, s'han de reflectir en:

- a) el *disseny de les noves titulacions* i, en concret, s'han de tenir en compte els valors que s'hi associen. En els plans d'estudis s'haurien de reflectir

uns mínims valors consensuats de la professió que serviren també per contextualitzar les competències transversals;

- b) les decisions enfocades a fomentar i desenvolupar possibilitats de participació i altres que atorguin a la UB una *dimensió formativa més àmplia* que la limitada a l'estudi d'unes assignatures;
- c) les activitats que fomentin la *reflexió, el contrast i la implantació de bones pràctiques*;
- d) la *pràctica i l'explicitació de procediments coherents* amb les competències acordades, la qual cosa comporti que l'aprenentatge mitjançant models concordi amb les directrius docents que es proposa la UB. En aquest sentit, és important que la institució ofereixi una *imatge* coherent amb els valors que vol fomentar.